

HANDLÄGGARE, AVDELNING/ENHET, TELEFON, E-POST

Josefin Grolander
Postavdelningen
08-678 56 06
josefin.grolander@pts.se

Promemoria gällande Post- och telestyrelsens allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst enligt postlagen (1993:1684)

I maj 2005 remitterade Post- och telestyrelsen (PTS) ett förslag till allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst enligt postlagen (1993:1684). Cirka 30 yttranden kom in till PTS till följd av myndighetens förslag. Denna promemoria syftar till att i vissa avseenden redogöra för bakgrunden till och innebörden av PTS förslag samt att med anledning av inkomna synpunkter förklara myndighetens ställningstaganden.

Bakgrunden till att PTS nu utfärdar allmänna råd om utdelning av post vid tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänst är att myndigheten ser ett behov av att klargöra hur den postoperatör som enligt 1 § och 5 b § första stycket 1 postlagen har ålagts att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten skall fullgöra sin skyldighet att dela ut post och i samband därmed tillhandahålla bl.a. postal värdeförmedling. PTS anser också att det finns ett behov av att principerna för utdelning förtydligas för att tillämpningen så långt möjligt blir enhetlig i hela landet. Dessutom bedömer PTS att det är till fördel för såväl postoperatören som konsumenterna att tillsynsmyndigheten tydligt uttalar vilken närmare servicenivå som skall kunna förväntas av den samhällsomfattande posttjänsten.

PTS får enligt 10 § postförordningen (1993:1709) meddela föreskrifter enligt 7 a § första stycket postlagen om krav på den som tillhandahåller en samhällsomfattande posttjänst. PTS anser att det för närvarande är tillräckligt med den mindre ingripande åtgärden att utfärda allmänna råd som inte är bindande för postoperatören. De allmänna råden kan anses utgöra ett slags förhandsbesked om hur PTS bedömer att den samhällsomfattande tjänsten tillhandahålls på ett tillfredsställande sätt.

Myndighetens avsikt är att de allmänna råden skall ersätta Postens riktlinjer för utdelningsservice i tätort respektive glesbygd. Med ett undantag¹ är det PTS avsikt att innehållet i de allmänna råden huvudsakligen skall motsvara innehållet i Postens nuvarande riktlinjer kompletterad med den praxis som har utvecklats på området. Detta innebär således inte någon sänkt servicenivå, vilket är ett uttryck för att PTS anser att den servicenivå som Posten tillhandahåller idag uppfyller lagstiftningens krav.

De allmänna råden innehåller en förändring i sak jämfört med Postens riktlinjer. Denna innebär att PTS anser att postoperatören bör förmå fastighetsägare till flerfamiljshus att före den 1 januari 2011 övergå till fastighetsboxar för att möjliggöra utdelning i fastighetsboxar i stället för i postinlägg i lägenhetsdörrar. I de fastigheter där fastighetsboxar efter denna tidpunkt inte installerats skall postoperatören ha rätt att hänvisa postmottagarna att hämta sin post på utlämningsställe som postoperatören anvisar.

Posten har en skyldighet att tillhandahålla postservice i hela landet. För att göra detta möjligt även i framtiden och så att servicen skall kunna tillhandahållas på ett effektivt sätt och utan kostnad för postmottagaren anser PTS att en förändring av utdelningsform i flerfamiljsfastigheter måste genomföras. Mot denna bakgrund samt att brevbärarnas spring i trappor ger upphov till arbetsmiljöproblem som ytterst hotar tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten, anser PTS att det är angeläget att påskynda övergången till utdelning i fastighetsboxar i flerfamiljshus. En övergång till fastighetsboxar innebär att lägenhetsdörrar inte längre behöver utrustas med postinlägg vilket medför fördelar som ökad säkerhet mot intrång, inbrott och brand.

Postoperatören skall dock fortfarande utan ersättning dela ut post i postinlägg i lägenhetsdörr eller på annat sätt i direkt anslutning till bostaden där postmottagaren på grund av ålder eller funktionshinder inte har möjlighet att hämta sin post vid fastighetsboxen. Den som är 80 år eller äldre har alltid rätt till sådan service men även yngre personer som på grund av åldersvagheter eller funktionshinder har svårt att hämta sin post i fastighetsbox bör få samma service som tidigare. Av funktionshindrade personer bör postoperatören, i icke uppenbara fall, kunna ha möjlighet att kräva intyg eller liknande från postmottagaren. PTS anser att postoperatören bör ha denna rättighet för att säkerställa likabehandling av postmottagare. Postoperatören bör meddela andra postoperatörer som begär det, vilka hushåll som har rätt att få posten utdelad i postinlägg i lägenhetsdörren. Detta innebär inte att postoperatören kommer att sprida läkarintyg eller liknande information till andra postoperatörer.

Det har framhållits för PTS att myndigheten bör ge ut ytterligare anvisningar och specifikationer rörande t.ex. utformning och placering av postlådor. Enligt myndigheten är det dock inte lämpligt att i allmänna råd ange sådana preciserade rekommendationer varför det är mer ändamålsenligt att postoperatören, under PTS överinseende, gör detta. Det anges därför i de allmänna råden att det ankommer på postoperatören att genom mer detaljerade anvisningar och

---

¹ Undantaget rör utdelning i flerfamiljshus och behandlas nedan.

specifikationer ytterligare precisera nivån på den samhällsomfattande posttjänsten. Av 7 a § första stycket 3 postlagen följer att postoperatören skall offentliggöra sådana anvisningar och specifikationer om det ingår i villkoren för tjänsten. Detta innebär exempelvis att Posten i anvisningar bör beskriva vilka närmare krav som ställs på postlådors och fastighetsboxars utformning och placering. I detta sammanhang är det av väsentlig betydelse att vederbörlig hänsyn tas till tillgänglighet för funktionshindrade. Posten bör i största möjliga utsträckning sträva efter en tillgänglighet som är i linje med de mål som den nationella handlingsplanen för handikappolitiken sätter upp om ett samhälle för alla år 2010. I de fall personer på grund av funktionshinder ändå inte har möjlighet att hämta sin post i entrén till flerfamiljshus bör operatören i enlighet med vad som angivits ovan fortsätta att dela ut posten i postinlägg i lägenhetsdörren eller på annat sätt i direkt anslutning till bostaden. Samma princip bör gälla i de fall postoperatören i samråd med fastighetsägarna har ändrat utdelningsform från utdelning i postlåda vid tomtgräns till utdelning i postlåda placerad i lådsamling. Detta innebär att även personer som på grund av ålder eller funktionshinder har svårt att hämta sin post vid lådsamlingen bör få sin post utdelad i postlådan vid tomtgränsen på samma sätt som tidigare.

Det har i sammanhanget uttryckts att det finns en oro för integritetskränkningar och brist på säkerhet vid övergången till fastighetsboxar. PTS specificerar därför i de allmänna råden att Posten vid utformningen av anvisningarna även bör ta hänsyn till säkerhetsaspekter. Posten bör därvid beakta frågor gällande skydd för personlig integritet, tillförlitlighet, stöldskydd, låsfunktion samt skydd mot väder och vind. Ett sätt att tillmötesgå sådana krav är att beakta den svenska standarden SS-EN 13724 ”Posttjänster – Öppningar i postinlägg och postlådor – Krav och provningsmetoder”.

Vid utarbetandet av specifikationerna kan Posten samråda med berörda intresseorganisationer.

Vidare har det framkommit frågor gällande ansvarsfördelningen vid övergången till fastighetsboxar t.ex. i fråga om stöld ur fastighetsboxar. När det gäller postdistributionen så anser PTS att en försändelse är överlämnad till postmottagare när den lämnas i box, postlåda, postinlägg eller liknande. En stöld ur en box, postlåda eller postinlägg efter det att försändelsen har överlämnats faller inte under postlagstiftningen och är därmed inte en fråga som kan tas upp i de allmänna råden. Det bör framhållas att det är viktigt att fastighetsboxar konstrueras och installeras i enlighet med postoperatörens specifikationer, som kommer att vara utformade med hänsyn tagen till säkerhetsaspekter.

Kostnadmässiga och andra konsekvenser

Övergång till fastighetsboxar

Samtliga fastighetsägare till flerfamiljshus i Sverige förväntas före den 1 januari 2011 ha installerat fastighetsbox i dessa. PTS har i förhållande till sitt ursprungliga förslag utsträckt genomförandetiden med ett år. Detta är enligt myndigheten en lämplig avvägning mellan behovet av ett snabbt genomförande och fastighetsägarnas behov av långsiktig planering. Att genomföra en successiv

övergång endast i samband med nybyggnation och genomgripande ombyggnation skulle innebära en alltför lång övergångsperiod.

Övergången till fastighetsboxar kommer att medföra kostnader för fastighetsägarna och därmed ytterst för boende och andra hyresgäster. Kostnaden för inköp och installation av en fastighetsbox i ett flerfamiljshus kan beräknas till 700 kr per hushåll. Det finns ca 2 miljoner hushåll i flerfamiljshus. PTS beräknar därmed den sammantagna investeringskostnaden för inköp och installation av fastighetsboxar i flerfamiljshus i Sverige fram till den 1 januari 2011 till ca 1,4 miljarder kr.

Eftersom fastighetsboxar klassificeras som inventarier kommer kostnaden att kunna periodiseras över tiden på minst fem år. Den årliga kostnaden kan därmed beräknas uppgå till cirka 140 kr per hushåll. Till detta kommer eventuella kostnader för nödvändiga ombyggnader och anpassningar utöver själva installationen.

Flerfamiljshus med endast ett fåtal hushåll kan i många fall anordna enklare och billigare fastighetsboxar, t.ex. genom att montera ett antal postlådor i entrén.

Nybyggda flerfamiljshus utrustas i dag regelmässigt med fastighetsboxar i stället för postinlägg i lägenhetsdörrar. Övergången till fastighetsboxar bör därför inte innebära några merkostnader för nybyggen av flerfamiljshus utan kan snarare innebära en kostnadsbesparing då dörrar utan postinlägg är billigare i inköp.

I fastigheter där det finns tekniska hinder eller svårigheter att installera fastighetsbox (t.ex. k-märkning, brist på utrymningsväg, extrem utrymmesbrist eller liknande) bör fastighetsägaren och postoperatören gemensamt finna en lämplig lösning för hur postutdelningen kan ordnas.

PTS bedömer att övergången till utdelning i fastighetsboxar medför kostnadsbesparingar för de postoperatörer som nu delar ut post i postinlägg i lägenhetsdörrar. Det bör också nämnas att övergången kommer att förbättra brevbärarnas arbetsmiljö. Att lägenhetsdörrar inte längre behöver utrustas med postinlägg medför ökad säkerhet mot intrång, inbrott och brand. Dessa faktorer sammantagna kan bedömas medföra minskade kostnader för samhället.

PTS bedömer vidare att utdelning till fastighetsbox från servicenivåsynpunkt är likställd med utdelning i postinlägg i lägenhetsdörr och att övergången till fastighetsboxar därför inte medför några väsentliga olägenheter för postmottagarna. Tillgängliga undersökningar visar tvärt om att en stor majoritet av de boende i flerfamiljshus där fastighetsboxar har installerats är nöjda eller mycket nöjda med detta.

Övriga råd

De aktuella allmänna råden motsvarar – i de delar som inte berör fastighetsboxar – Posten AB:s hittillsvarande riktlinjer för utdelning. PTS bedömer därför att råden i dessa delar inte medför ökade kostnader för postmottagare eller andra berörda.

Inom postlagens ram finns det inte någon möjlighet för fastighetsägare eller postmottagare att överklaga Postens sätt att ordna utdelningsverksamheten. Uppföljningen av hur postutdelningen fungerar och frågan huruvida Posten uppfyller den samhällsomfattande tjänsten i detta hänseende hanteras i stället inom ramen för PTS ordinarie tillsynsverksamhet.

Tidningsdistribution

Det ingår inte i PTS uppdrag att ta ställning till eller granska hur tidningsdistributionen bör gå till. Emellertid har det framhållits att det är viktigt för många tidningsprenumeranter att dagstidningen distribueras i direkt anslutning till lägenheten. Distribution av post och dagstidningar har beröringspunkter då överlämningen av post och dagstidningar vanligen sker på samma sätt genom utdelning i postlåda eller postinlägg i lägenhetsdörr. I flerfamiljsfastigheter med fastighetsbox är det däremot vanligt att tidningen delas ut i en s.k. tidningsklämma som monteras i direkt anslutning till lägenheten. PTS antar att tidningsdistributionen även efter installation av fastighetsboxar kommer att ske i direkt anslutning till respektive lägenhet i flerfamiljsfastigheter eftersom prenumeranter generellt synes ha det önskemålet.